

BLOGBARÁTOK

A Korbuly testvérek bérháza

Fonyódi Anita, Kép-tér blog

Kivülről semmi különös, modern lakóház a Szerb utca – Fejér György utca sarkán. Évekig jártam el mellette, amikor még a szomszéd épületben volt az olasz tanszék. De akkoriban még nem tudtam, hogy milyen pompás lépcsőházat és előteret rejt a nem túl feltűnő, de igényes külső.

A tervtári dokumentumok szerint a Szerb utca 17–19. bérházának terveit *Miskolczy László* építész készítette 1937-ben, a Korbuly testvérek megbízásából. A megrendelők részéről három aláírás is szerepel: *Korbuly Jánosné* szül. *Korbuly Mária*, *Bókay Árpádné Korbuly Lili* és *Korbuly László*. Mivel egyik név nem volt ismerős, így keressélni kezdtem.

Zenede helyett befektetés

A tervtári anyagok elárulták, hogy a harmincas évek első felében a telek még a Nemzeti Zenede tulajdonában volt. Az 1872-es kataszteri térkép egy keskeny, hosszú belső udvarral rendelkező épületet ábrázol ezen a helyen, ami nem csak a mostani ház helyét foglalta el, hanem a mai Fejér György utcának körülbelül a felét, a 10-es számú épületig.

A Zenede központi épülete nem itt volt, hanem a Semmelweis utcában, viszont itt működött egy ideig a konzi. Szemben, az utca másik oldalán az Egyetem épülete állt. A szomszédban, a Szerb utca 21–23 szám alatti, volt klarissza kolostor a Magyar Ki-

rályi Zálogházé, később pedig a Kincstáré lett, ma Rektori Hivatal. A Fejér György utca akkor még nem létezett, csak a harmincas évek második felében nyitották meg.

A Nemzeti Zenede 1928-ban az akkor igénybe vehető rendkívüli adókedvezmények kihasználásával egy új, modern iskolát tervezett, amelyben a hangversenytermen és tantermeken kívül bérlakások is lettek volna, a nagyobb jövedelmezőség végett. Ám a szomszédos sarkot akkor elfoglaló Közgazdaságtudományi Kar is épp bővíteni készült iskoláját és ajánlatot tett a telek megvásárlására, amelybe a Zenede feltételekkel ugyan, de beleegyezett. A pénzen felül bizonyos Bástya utcai telkek megszerzését kérték cserébe, de az ügylet valamiért meghiúsult.

Az új zeneiskola végül nem épült fel. A Zenede tulajdonában lévő régit a harmincas évek elején lebonthatták, mert 1934-ből fennmaradt egy engedélyezési terv, amelyből az derült ki, hogy, ha rövid ideig is, de akkor éppen tenisz- és jégpályák üzemeltek a helyén. Sajnos ezekről nem találtam képet vagy bővebb leírást. A telek akkori bérlője, a

Belvárosi tenisz és jégpálya kért engedélyt férfi és női wc építésére a meglévő iroda és melegedő mellé.

1936–38-ban megnyitották a Fejér György utcát. A Zenede egykori, a fél utcát elfoglaló telkét öt kisebbre osztották és felépültek a ma is látható modern házak, köztük a miénk. Egy mini Újlipótváros a Belváros szívében. A kötelező egységes főpárkány-magasságot 26,5 méterben szabták meg (4 emelet).

Mérnökgenerációk

Kanyarodjunk vissza a Korbuly testvérekhez, akik a házat építették. Róluk először az interneten talált dokumentumfilmből tudtam meg többet, aztán megkerestem őket levélben. A filmben a Szerb utcai házról nem esik szó, Miskolczy László építész neve viszont feltűnt pár kocka erejéig egy budai villával kapcsolatban, hála a temérdek családi filmfelvételnek.

Korbuly János a húszas évek végén kezdte el a népes család ünnep- és hétköznapijait 16 mm-es filmre rögzíteni, de bepillantást nyerhetünk a csepeli Weiss Manfréd gyár életébe is, illetve számtalan motor és autó is feltűnik a többnyire fekete-fehér kockákon. Olyan az egész, mint egy Fortepan képekből összerakott mozi, ami egy család életén keresztül végigrepít a huszadik századon. Az örmény származású familia történetét a leszármazottak *Korbuly József* MÁV főfelügyelőig vezetik vissza, akit munkájából adódóan mindig más állomásra vezényeltek, és a felesége minden városban szület neki egy gyereket. A Korbulyok nagyon erősek voltak műszaki vonalon, ahogy ők mondják „a családban az autó volt a szerelem”. Szinte az összes fiú gépészmérnökként dolgozott, a lányok pedig sorra mérnököket választottak férjnek. *Korbuly József* leghíresebb gyermeke *Károly*, aki a csepeli Weiss Manfréd Gyár fénykorában vezérgazdátoként dolgozott. De vele egy időben ugyanez a gyár adott munkát fivérének, *Korbuly János*nak is. Ő volt a háztulajdonos Mária férje, főmérnökként motorok, katonai járművek, terepjárók tervezését irányította.

Érdekes momentum, hogy párjául húsz évvel idősebb fivére lányát, Máriát választotta, akibe szerelmes lett és külön kormányzói engedéllyel vette feleségül.

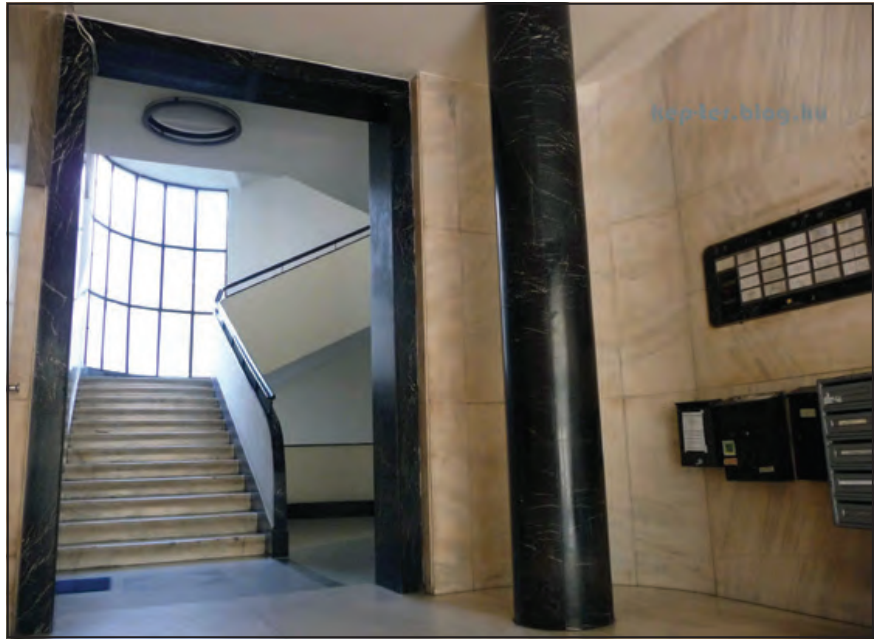
Liliről, a másik testvéréről külön nem esik szó a filmben, de a levéltári dokumentumokon Bókay Árpádné *Korbuly Erzsébet*ként szerepel, mert akkor még nem lehetett Lilinek keresztelni, de a családban és a környezetében mindenki így hívta. Az ő férje *Bókay Árpád* villamosmérnök volt. A harmadik testvér, *Korbuly László* viszont többször is feltűnik: *Korbuly Károly* fia a repülőgépek tervezésére specializálódott. A Weiss Manfréd gyárhoz tartozó Dunai Repülőgépgyár igazgatójaként dolgozott. *Korbuly Jánossal* ők voltak azok, akik 1944 őszén a Weiss Manfréd Acél- és Fémtermék főmérnökeiként sikerrel szálltak szembe a német katonai vezetésnek azzal a döntésével, hogy a gyári erőtelepet felrobbantsák. 1946 végén, amikor a gyárat államosították, *Korbuly János* közreműködését kérték az üzemek helyreállításához és a termelés újraindításához, de csak a kezdeti időkben tartottak rá igényt, amint elvégezte munkáját, „kiveztették” a gyárból.

Mint ahogy azt *Korbuly János* unokájától és dédunokájától megtudtam, a nagyszülők pezsgő társasági életet éltek és az építész *Miskolczy László* is a baráti kör tagja volt. A testvérek közül senki nem lakott a Szerb utcai házban, a bérházat befektetésnek szánták, de még tíz évig sem volt a birtokukban, a háború után, az államosításkor elvették tőlük. A családnak több ingatlanja is volt, a harmincas években valamennyit *Miskolczy* tervezte.

Polgári minőség

Miskolczy László 1937-es tervein a pincében a kazánház, vasaló, szárítógép, mosókonyha, szalag- és széntároló mellé garázst is terveztek, ez utóbbi az alagsor egy negyedét foglalja el. A garázból aztán később szerviz lett, ami problémákat is generált például 1947-ben, amikor a szomszédos Hittudományi kar dé-

A Kép-Tér Blogot 2011 márciusában indítottam. Eleinte többnyire csak a fotóimat osztottam meg, némi leírással. Később egyre jobban beleástam magam az épületek és a város történetébe. A házak múltja és egykori lakóik, tulajdonosaik utáni kutatás mára igazi szenvedéllyé nőtte ki magát. Szabadidőmben, amikor csak tehetem, a város utcáit járom, nem tudok ellenállni a nyitott kapuknak. A harmincas években épült modern házak, a szecessziós épületek, díszes kovácsoltvas rácsok, ólomüvegablakok és százéves, kopott lépcsők és csempék szerelmese lettem.

kánja panaszos levelet írt az alagsorban elhelyezett műhely működésével kapcsolatban, miszerint „Az üzem munkáját jóformán teljes egészében az utcán végzi. Az ezzel járó kalapálás és a motorok járatásából eredő zaj szinte lehetetlenné teszi a hittudománykari előadások tartását, de idegörlővé teszi a quaestúrában dolgozó tisztviselők felelősségteljes munkáját is.”

A bejáratot *Miskolczy* a Szerb utcai oldalra helyezte, tőle balra több kisebb, jobbra egy nagyobb üzlet, illetve a garázsba vezető lejtő volt.

Az ötemeletes házban szintenként két darab három szoba-hallos és két garzonlakás kapott helyet. A garzonlakások a lakószobán kívül csak egy fürdőből és egy előszobából álltak. A lift a háromszög alaprajzú lépcsőház egyik szárának közepén helyezkedik el, tőle jobbra és balra is három ajtó van, mert a lift mellett mindkét irányban egy-egy garzon volt, a másik két bejárat közül az egyiket a tulajdonos használta, a másikat a személyzet. Ez a bejárat a gazdasági előtérbe nyílt, a cseléd ezen keresztül jutott be a konyhába, onnét pedig a saját kisméretű szobájába. De a módosított terveken az is látszik, hogy a negyedik emelet alaprajzát valamikor újratervelték és talán panzió részére rajzoltak meg egy hosszú folyosóról nyíló hat kisebb helyiséget. A tetőemeleten a viceházmester lakása volt a Szerb utcai magastetős részen, a *Fejér György* utcai oldalon a rajz még „nem járható lapostetőt” ábrázol.

A lépcsőház és a belső tér elegáns és magával ragadó, sokáig tébláboltam bent és gyönyörködtem a látványban. Az előcsarnok padlóját és a falakat márvánnyal borították, az oszlop borítása és a nyílások kerete feke-

te márványból készült. Megvan a régi lakónévjegyzék, és ahogy a terveken, szintenként négy lakást mutat, bár ma már több van, mert például beépítették a tetőteret a Szerb utcai oldalon. Az előcsarnok világítását a mennyezetbe süllyesztett kerek világítótestek adták. Csodás a háromszög alakban felfelé tekerő lépcsősor, és remekül mutatnak benne a kerek világítótestek, bár egy részük az évtizedek alatt kissé átalakult. A lépcsőház a lépcsőfordulóban félkörívesen kialakított üvegfalon keresztül kap fényt, a nyitható ablakok a mai Rektori Hivatal udvarára és a Kecskeméti utcai házakra néznek.

Kint az utcán, a Szerb utcai oldalon emléktáblát helyeztek el. 1939-ben *Püski Sándor* az egyetemek közelsége miatt nyitotta meg itt üzletét és kezdett el könyvkiadással foglalkozni. Ez volt a Magyar Élet Könyvkiadó, amely főként a népi írók műveit jelentette meg, de szívesen adták ki elsőkötetes szerzők alkotásait is. Ma már tudjuk, hogy milyen messzire vezetett innen az útja. ●

